

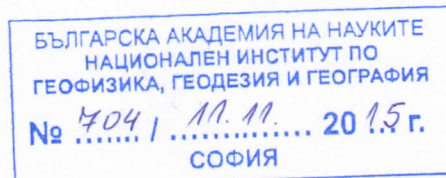
РЕЦЕНЗИЯ

върху дисертационен труд за получаване на образователната и научна степен „Доктор”

Автор: редовен докторант Георги Стефанов Белев

Тема: „Структурна геоморфология на Струмската грабенова долина между Разметанишки и Орановски напречен праг”

Рецензент: Проф. д-р Ангел Сергиев ВЕЛЧЕВ –
от Софийския университет „Св. Климент Охридски”

Предложената ми за рецензиране дисертация на докторанта Георги Стефанов Белев от НИГТГ – при БАН – департамент „География”, секция „Физическа география” разглежда един твърде интересен проблем в регионален аспект, касаещ физикогеографската характеристика на част от грабеновата долина на река Струма, може би в най-интересната ѝ част – началото на средното ѝ течение между Разметаница и Симитлийска котловина.

Дисертацията е разработена на 173 страници – текст и приложения, от които – 146 страници текст, 10 страници – използвана литература със 124 заглавия – на кирилица и 17 – на латиница плюс 12 фондови материала и 14 бр. приложения от използвани при анализа карти и геоморфоложки профили.

В текста са поместени 20 фигури, предимно фотоматериали и картни приложения, послужили както за онагледяване на разглеждания материал, така също и за анализ и обобщение на разглежданите проблеми.

Разработената дисертация е структурирана в шест раздела и заключителна част с направени изводи и заключения от изследването. Веднага трябва да подчертая, че темата е дисертабилна и е разработена от автора. Има завършен вид. Към дисертацията са приложени автореферати и две научни публикации, касаещи дисертационната тема. Съдържанието на автореферата напълно отговаря на дисертационния труд и е разработен на 46 страници, като

към него са приложени и 7 цветни картни приложения, включени и в дисертационния труд.

По-нататък бих желал, следвайки определена схема, да се спра върху някои основни проблеми, свързани с оценката на качествата на дисертацията, като актуалност на темата, конкретни задачи, оценка на използваните литературни източници, аналитична характеристика на труда, някои методически и методологични проблеми, приноси, критични бележки, практико-приложно значение и др.

1. Както вече беше подчертано, разработваната тема е твърде актуална както в теоретичен план, така и в практико - приложен аспект. Използвани са точни методи, като се дава превес на морфоструктурния анализ и синтез. Още в първа глава ясно и конкретно е поставена целта на изследването и произтичащите от нея конкретни задачи, формулирани в 5 раздела. В цялостното си изследване докторантът е успял да отчете и ползва като база най-ценното от вече достигнатото у нас и да го надстрои по оригинален начин със собствените си изследвания, като същевременно достига до хармонизация на резултатите с европейския научен опит. Формулираните 5 основни задачи определено считам, че са ясно, конкретно и изчерпателно добре подготвени.

2. В първите глави на дисертационния труд авторът системно и задълбочено навлиза в същността на разглеждания проблем, като прави достатъчно пълна и изчерпателна ретроспекция на досегашните публикувани и фондови изследвания на геологията и геоморфологията и ги оценява критично. От този анализ той извлича най-ценното и необходимото. Като теория и методология и на тази основа разработва проблемите на собствените си изследвания. Тук само ще отбележа, че в литературната справка той пропуска някои заглавия, които използва в своята разработка. Като пример ще посоча труда на И. Иванов и П. Петров за Скринския пролом.

3. В темата правилно е избрана методиката, в основата на която заляга структурно – морфологичният анализ. Използвани са разнообразни теренни и камерални методи на изследване. Тук бих желал да обърна внимание на

използваните картографски, структурно – геоморфоложки и морфотектонски методи, като анализ на типовете речни долини и т. н. Тежестта на методиката се увеличава и от анализа на богатата геоложка информация за района, което позволява да се изяснят генезиса на структурните форми, да се разкрият основните етапи в развитието на изследвания район.

4. В дисертационния труд детайлно са анализирани редица доказателствени материали, събрани от лични теренни изследвания, от литературни източници и достатъчно добре са интерпретирани принципите на съвременните схващания на геоморфоложкия синтез в регионален аспект. Този материал е систематизиран и много добре картографиран в редица дигитални картни, профили и блок диаграми във фотоснимки и в задълбочени обяснения в текстовете. На графичните приложения ясно са диференцирани основните структурни форми, рискови територии, свързани с проявата на опасни геодинамични процеси, предизвикани от природни и антропогенни фактори. Събраната информация и направеният научен анализ се явяват много добра основа за достатъчно точни научни изводи и обобщения.

5. По-важни научни и научноприложни приноси.

От внимателния прочит и извършения анализ на разработката на Георги Белев могат да бъдат обобщени следните по-важни приноси:

А) Посредством разработените методики на структурната морфология прави сполучлив анализ на палеографското развитие на Струмската долина в Дупнишко – Благоевградския регион и влага свой принос в изясняване на литолого – фациалните и стратиграфски особености на региона.

Б) Използвайки морфотектонския подход, прави сполучливо изясняване на формиралите се разломни структури и образуваните между тях обемни тела от блоково – разломен характер, изяснявайки основните етапи на тяхното формообразуване и развитие.

В) Проследява задълбочено особеностите на речно – долинната мрежа, морфостратиграфските нива и речните тераси, а също така подробно разглежда и формиралите се корелативни наслаги в грабеновата система.

Г) Разгледани са подробно проблемите, свързани с неблагоприятните природни процеси и явления, което има съществена и навременна стойност от практико – приложен характер.

Д) И накрая определено считам за съществен принос разработените структурно – геоморфоложката и морфотектонската карта, а също и блок диаграмата с грабенови понижения и отложения, видни по линията на отсичане през Симитлийската котловина, както и на останалите карти.

6. По темата на дисертацията са публикувани две статии: едната – в сборник от международна научна конференция, а другата - в „Проблеми на географията”. И двете статии разглеждат задълбочено въпроси, свързани с дисертационната тема.

7. Въпроси, по които рецензентът счита, че следва да бъдат дискутирани по време на защитата и по които определено смятаме, че може да се помисли как да бъдат интерпретирани в текста:

- На първо място бих повдигнал въпроса за подножните нива. На 30 октомври 2015 год. на конференция в гр. Шумен е изнесен научен доклад от докторант от Югозападния университет, в който се говори за тераса по река Благоевградска Бистрица с относителна височина над съвременното ниво 200 метра и то за акумулативна тераса. В дисертационния труд докторантът говори също за високи тераси с относителна височина 200 метра и 140 – 160 метра по десния долинен склон. Ако това е вярно, то по Рилското подножие не може да се говори за джеласиен - раннопонтийска повърхнина. Тези повърхнини, за които говорят и И. Иванов, и М. Гловня, и К. Мишев, и моя милост, как трябва да се приемат ? Това ниво тип глас̀ ли са, или нещо друго ? Освен това тази алувиална покривка не е ли изветряла част от изграждащите района млади седиментни скали ?

- На второ място – на тази конференция е изнесен доклад, в който се говори за преплетени реки в котловината в приустиевата част на Благоевградска Бистрица. Нещо повече, в една монография, публикувана от проф. Ц. Цанков и др., се говори за такива реки и в Санданско – Петричката котловина. Какво е мнението на докторанта ?

В някои литературни източници, касаещи района, се говори за льосови седименти. Специално в Разметанишкия праг и по-специално в масива на Поглед. Става въпрос за изследванията на Иванов, Петров, на Д. Канев, пък аз бих добавил тази седиментна серия при с. Четирци, с профил, оформен по съвременното шосе. Как може да бъдат тълкувани тези седиментни серии ?

Бих желал да се спра на един уточняващ въпрос, касаещ използваната терминология. В дисертационния труд се говори и за Железничкия пролом и за Орановски. Този въпрос е коментирал още на времето и Ж. Радев. Не трябва ли да използваме само едното понятие ?

За този район М. Костадинова пише, че Сапаревската морфоструктура е част от така наречената Кюстендилско – Сапаревска. Дисертантът отнася Сапаревската грабенова част като съставна част от Дупнишко – Благоевградския грабен.

И последният въпрос. Дисертантът говори за една есхумирана изходна денудационна повърхнина. С това аз съм напълно съгласен. Но в Рилския блок тази повърхнина, достатъчно добре огъната и изкорубена, се носи от остатъчни заравнени пространства по билото на планината. Но в района на Седемте Рилски езера – на около 250 – 300 метра под билото на Рила – е развита повърхнина, която най-добре се проследява по билото на Сухи рид. Как следва да се тълкува този феномен, развит по северния склон на Мальовишка Рила ?

Поставените въпроси за уточнения, допълнения и в определен смисъл и критични бележки не намаляват научната стойност на дисертацията, а целият нейното подобряване и насочване вниманието на автора към редица проблеми, за които той трябва да има собствено становище при своите бъдещи изследвания и разработка на научните си публикации.

8. Бих желал да взема отношение и по въпроса в каква степен дисертационният труд и приносите в него са лично негово дело. Всички представени за рецензиране материали, включително и дискусията по апробацията на дисертацията в протокола от заседанието на департамента по география, ясно свидетелстват, че дисертационният труд и приносите са лично дело на докторанта. Консултативната намеса на проф. дгн Георги Алексиев – научен ръководител на докторанта, се изразява в подготовката на докторанта за навлизане в проблемите на структурно – морфоложкия анализ и за неговото използване при разработката на темата, тъй като той не носи тези проблеми от Университета, където подготовката на студентите до определена степен имаше друга насоченост.

9. Препоръки за бъдещо използване на научните и научно – приложните приноси.

Определено считам, че приносите, постигнати при разработката на дисертацията, могат да бъдат използвани в различни направления в живота на нашата страна. На първо място, при работата в средните училища в изследвания район за активизиране на обучението по география, както и в подготовката на студентите от Югозападния университет.

Разработката ще бъде полезна при строителството и експлоатацията на магистрала „Струма“. Тя също така може удачно да бъде използвана от местните ръководства на двете области и на общините за правилното планиране, експлоатация и опазване на природните ресурси на района.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

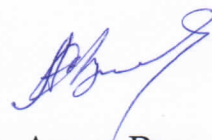
От разработения дисертационен труд, който е представен за защита, ясно проличава, че Георги Стефанов Белев е усвоил достатъчно добре принципите и методите на регионалния геоморфоложки анализ, натрупал е значителен обем

от знания и опит за провеждане на самостоятелни структурно – геоморфоложки изследвания. Убедителни доказателства за това са получените научни резултати за изясняване на структурно – морфоложките форми, за описаните природни явления и процеси и разработените прекрасни картни приложения. Всичко това ми дава основание убедено да препоръчам на уважаемото жури да присъди на Георги Белев образователната и научна степен „Доктор” по научно направление 4.4. Науки за Земята.

София

11.12.2015 г.

РЕЦЕНЗЕНТ:

(проф. д-р Ангел Велчев)